

Advies Zorginstituut Nederland in een geschil over de uitvoering van de zorgverzekering

De Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ) heeft op 10 december 2020 aan Zorginstituut Nederland (het Zorginstituut) advies gevraagd als bedoeld in artikel 114, derde lid, van de Zorgverzekeringswet (Zvw). Verzoekster en verweerder hebben een geschil over de vergoeding van persoonlijke alarmeringsapparatuur.

Bij de adviesaanvraag heeft de SKGZ een kopie van het dossier gestuurd. Het Zorginstituut brengt een voorlopig advies uit, dat nog aangepast kan worden als uit het verslag van de hoorzitting en/of aanvullende stukken nieuwe feiten of omstandigheden naar voren komen.

In artikel 'Hulpmiddelen' van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op hulpmiddelenzorg omschreven met verwijzing naar het Reglement Hulpmiddelen, behorende bij de zorgverzekering. In het Reglement Hulpmiddelen zijn nadere voorwaarden gesteld aan het verkrijgen van hulpmiddelen. Dit komt overeen met de Zvw.

Vooraf merkt het Zorginstituut nog op dat zijn adviestaak beperkt is tot de vraag of verzoekster aanspraak heeft op een verstrekking of een vergoeding op grond van de basisverzekering. Dit betekent dat het Zorginstituut twee vragen beantwoordt. Namelijk, of de zorg in geschil onderdeel is van het basispakket en vervolgens of verzoekster op deze zorg is aangewezen. Dit laatste is een medische beoordeling. Het Zorginstituut baseert het advies op de beschikbare informatie in het toegezonden dossier.

Het advies van het Zorginstituut kan geen betrekking hebben op een beslissing van verweerder op basis van de aanvullende verzekering of coulance.

Situatie van verzoekster

Verzoekster is 89 jaar en heeft bij verweerder een aanvraag gedaan voor persoonlijke alarmeringsapparatuur. De huisarts van verzoekster schrijft dat zij een wisselende bloeddruk en orthostatische hypotensie heeft met herhaaldelijk vallen en dat dit tot op heden "slechts" contusies en haematomen op heeft geleverd. Door haar totale knieprothese beiderzijds kan zij niet zelfstandig opstaan. Hierdoor heeft ze al langere tijd op de grond gelegen, waarbij ze geen hulp kon inroepen en afkoelde. Haar valrisico geeft verhoogd risico op botbreuken, schedelletsel en dergelijke. Vervolgens kan het niet zelfstandig op kunnen staan tot ernstige medische complicaties leiden, zoals huidletsel of longontsteking.

De dochter van verzoekster schrijft dat verzoekster meerdere malen ten val is gekomen, waarbij zij bij de meest recente keer in het toilet ten val kwam en met haar hoofd op de toiletrand sloeg, met verwondingen aan het hoofd als gevolg. De door verweerder gesuggereerde draadloze telefoon en/of SOS-telefoon is volgens de dochter bezijden de realiteit; verzoekster heeft niet bij iedere verplaatsing de draadloze telefoon in haar hand en zeker niet in een toilet of badkamer. Verzoekster is sociaal en ADL-redzaam, maar wat betreft haar beide knieprothesen lichamelijk gehandicapt, namelijk medisch beperkt door een opgelopen beperking door de beide knieprotheses.

De dochter schrijft verder dat verzoekster sinds juni 2020 de beschikking heeft over een door haarzelf aangeschafte persoonlijke alarmering. Met een druk op de knop (pols) kan verzoekster dan de thuiszorg activeren. Als achtervang zijn daarnaast burens te benaderen, maar dit zijn mensen op leeftijd. De dochter is de enige mantelzorger voor verzoekster en woont te ver weg om gealarmeerd te kunnen worden. Sinds juni heeft verzoekster enkele malen gebruik moeten maken van de alarmering vanwege medische incidenten, waarvoor ook een keer met spoed de huisarts is geroepen. Volgens de dochter is daarmee de noodzaak van de persoonlijke alarmering aangetoond en is er van een 'sociale indicatie' geen sprake, inmiddels komt ook de thuiszorg verzoekster twee keer per week douchen vanwege haar valgevaar en de gevolgen die dat kan hebben.

Verweerder wijst het verzoek af omdat onvoldoende gebleken is dat sprake is van een levensbedreigende situatie waarbij er direct medisch of technisch ingrijpen noodzakelijk is. Een verhoogd valrisico op zich is geen indicatie voor vergoeding van persoonlijke alarmeringsapparatuur. Er is alleen sprake van een indicatie bij een verhoogd valrisico als het mobiliteitsprobleem dusdanig ernstig is, dat op voorhand vaststaat dat zelfstandig opstaan na een val waarschijnlijk niet meer mogelijk is. Dan moet de situatie zo zijn dat iemand snel moet worden geholpen om (ernstige) medische complicaties te voorkomen. Er moet dan sprake zijn van een acute, levensbedreigende noodsituatie, zoals mensen die zuurstof- of medicijnafhankelijk zijn (insuline of hartmedicatie). Verweerder wijst in zijn afwijzing verzoekster op de SOS-telefoon als alternatief voor de persoonlijke alarmeringsapparatuur.

Juridisch kader

Persoonlijke alarmeringsapparatuur kan voor vergoeding vanuit het basispakket (Zvw) in aanmerking komen als sprake is van een medische indicatie.

Artikel 2.26, onderdeel j, onder 2, van de Regeling zorgverzekering (Rzv) betreft *'persoonlijke alarmeringsapparatuur voor lichamelijk gehandicapten, indien de lichamelijk gehandicapte in een verhoogde risicosituatie verkeert'*.

De toelichting op dit artikel vermeldt:

'Het doel van de alarmeringsapparatuur is zelfstandig wonen mogelijk te maken voor personen die sociaal redzaam zijn en redzaam zijn in de algemene dagelijkse levensverrichtingen, maar als gevolg van ziekte of gebrek een verhoogd risico lopen in een noodsituatie terecht te komen. De apparatuur wordt verstrekt aan gehandicapten:

- *voor wie een duidelijke noodzaak bestaat om in geval van nood onmiddellijk medische of technische hulp van buitenaf in te roepen;*
- *die bovendien gedurende langere tijd op zichzelf zijn aangewezen;*
- *en van wie men niet kan verwachten dat ze in een noodsituatie de telefoon zelfstandig kunnen bedienen.'*

Primair is personenalarmering vanuit de Zvw altijd bedoeld geweest voor die situaties waarin in geval van nood onmiddellijk medische of technische hulp ingeroepen moest worden. Voorbeelden hiervan zijn ernstige angina pectoris met hoog risico op een hartinfarct of longemfyseem in een vergevorderd stadium waarbij de verzekerde bij een acute aanval van benauwdheid niet in staat zal zijn om telefonisch hulp in te roepen. In deze gevallen kan onmiddellijke medische hulp nodig zijn. Een noodzaak voor technische hulp kan bijvoorbeeld bestaan in geval van problemen met zuurstofapparatuur bij een ernstig benauwde patiënt, of technische problemen met geïmplanteerde apparatuur bij hartritmestoornissen.

De onmiddellijk in te roepen hulp betreft dan in feite spoedeisende medische/technische hulp.

Als er geen medische noodzaak is, maar men wil toch graag de beschikking hebben over alarmeringsapparatuur, is in feite sprake van een sociale indicatie. Dit is bijvoorbeeld het geval als iemand graag zelfstandig wil wonen, maar zich niet zeker of veilig voelt om alleen thuis te blijven. Vergoeding van alarmeringsapparatuur met een sociale indicatie is niet mogelijk vanuit de Zvw, maar hoort thuis bij de gemeente.

Mobiliteitsprobleem

Een mobiliteitsprobleem, waaronder niet alleen angst om te vallen maar ook een reëel valrisico en valincidenten, kan in sommige gevallen aanleiding zijn tot verstrekking van persoonlijke alarmeringsapparatuur vanuit de basisverzekering. Er is slechts sprake van een indicatie voor persoonlijke alarmeringsapparatuur bij een mobiliteitsprobleem als sprake is van een verhoogd valrisico door een ziekte of aandoening (medische oorzaak) én als het mobiliteitsprobleem dusdanig ernstig is dat *op voorhand vaststaat* dat zelfstandig opstaan na een val waarschijnlijk niet meer mogelijk is. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat iemand snel moet worden geholpen om medische complicaties te voorkomen. Als dit niet het geval is, bestaat er geen indicatie voor persoonlijke alarmeringsapparatuur vanuit de basisverzekering.

Beoordeling

De informatie in het dossier is medisch en juridisch beoordeeld.

SOS-telefoon

Het verschil tussen persoonlijke alarmeringsapparatuur zoals opgenomen in de basisverzekering en de in de reguliere handel verkrijgbare alarmtelefoons (ook SOS-telefoons genoemd) die voorzien zijn van een apart bijgeleverde alarmknop aan hanger en/of polsband, is dat de in de persoonlijke alarmeringsapparatuur bestaat uit een draagbare draadloze noodschakelaar (alarmknop) waarmee men in noodsituaties een telefoonkiesautomaat in werking kan stellen, via welke contact wordt gelegd met een 24-uurs bemande centrale. Vanuit deze centrale kan vervolgens een hulpverlener ingeschakeld worden voor daadwerkelijke assistentie. Overigens maakt het abonnement op de alarmcentrale geen deel uit van deze alarmeringsapparatuur maar komt altijd voor eigen rekening. De SOS-telefoon wordt niet vergoed vanuit de basisverzekering.

Mobiliteit

Zoals in het juridisch kader is beschreven kan een mobiliteitsprobleem, waaronder niet alleen angst om te vallen maar ook een reëel valrisico en valincidenten, in *sommige* gevallen aanleiding zijn tot verstrekking van persoonlijke alarmeringsapparatuur vanuit de basisverzekering. Er is slechts sprake van een indicatie voor persoonlijke alarmeringsapparatuur bij een mobiliteitsprobleem als sprake is van een verhoogd valrisico door een ziekte of aandoening (medische oorzaak) en als het mobiliteitsprobleem dusdanig ernstig is dat op voorhand en als op voorhand vaststaat dat de betrokkenen direct moet worden geholpen om medische complicaties te voorkomen. De onmiddellijk in te roepen hulp betreft in feite spoedeisende medische/technische hulp.

Uit de voorliggende gegevens blijkt dat verzoekster een verhoogd valrisico heeft en dat zij hulp nodig heeft bij het weer overeind komen. Zoals de huisarts ook aangeeft, *kan* een val er toe leiden dat er complicaties optreden en is dit bovendien ook daadwerkelijk gebeurd, zoals de dochter van verzoekster ook aangeeft, toen verzoekster in de toiletruimte zeer ongelukkig terecht kwam met als gevolg letsel aan haar hoofd. Echter blijkt uit de voorliggende gegevens niet dat bij verzoekster sprake is van een medische aandoening waarbij *op voorhand vaststaat* dat hierbij, naast praktische hulp bij het weer opstaan, onmiddellijke spoedeisende medische of technische hulp noodzakelijk is.

Conclusie

Uit de beschikbare informatie in het dossier blijkt niet dat sprake is van een indicatie voor persoonlijke alarmeringsapparatuur.

Het advies

Het Zorginstituut adviseert op basis van de beschikbare informatie in het dossier het volgende: Verzoekster voldoet niet aan de voor de zorg in geschil geldende specifieke indicatievoorwaarden.